І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 121. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 1-го ЛИПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 1, 1964 No. 121. VOL. LXXI.

ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ АКТУАЛІЗУЄ СПРАВУ ВОЛІ І НЕЗАЛЕЖНОСТИ ДЛЯ ПОНЕВОЛЕНИХ

Вашинґтон. — Упродовж останніх місяців або й років ніщо так не заактуалізувало справи волі й незалежности для поневолених, як відкриття минулої суботи пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні. До цього причинився в першу черґу сам Шевченко та його волелюбні ідеали й його боротьба за волю і справедливість для всіх, а дальше виступ 34-го президента ЗДА ген. Двайта Д. Айзенгавера, який відкрив цей пам'ятник. Справа актуальности Шевченкових ідеалів волі, справедливости й незалежности в сьогоднішніх часах та знехтування тих ідеалів в Совєтському Союзі та в поневолених ним країнах, є головним моттом повідомлень та коментарів американської преси про відкриття пам'ятника та про виступ Д. Д. Айзенгавера. „Айзенгавер видвигає справу волі, закликає до нового походу в користь поневолених націй" — пише в заголовку повідомлення про відкриття пам'ятника Шевченкові „Ню Йорк Таймс" з 28-го червня. „Айк відкриває український, акти-совєтський пам'ятник" — інформує в заголовку повідомлення про відкриття „Ню Йорк Геральд Трибюн" з тією самою датою. „Нова Статуя Свободи" — це заголовок статті капеляна Сенату ЗДА, д-ра Фредерика Бравна Гарріса, надрукована у вашинґтонському „Сандей Стар" з 28-го червня. „Копніть червоних тиранів, каже Айк світові" — пише в заголовку повідомленя про відкриття пам'ятника найбільш поширений „Сандей Нюз", що друкує мільйони свого тиражу в багатьох містах Америки. Від Атлянтику до Пацифіку і від Арктики до Мексиканського заливу американські часописи подали такі й подібні повідомлення про відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні та зв'язані з цим відкриттям урочистості. Багато газет мали на відкритті спеціяльних кореспондентів і опісля — як, наприклад, „Джерзі Джорнел" — подали цілі сторінки описів та ілюстрацій з відкриття. Подібний і найширший відгомін мало це відкриття і в радієвих та телевізійних передачах.

Фотознімка (поменшена) ілюстрованої пам'ятниками Шевченкові в Москві і Вашинґтоні статті в поширеному журналі „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт". У статті мова про „новий зворот у холодній війні між Вашинґтоном і Москвою — статуями Шевченка".

Сенат збільшив висоту федеральної заборгованости до $324 більйонів

Вашинґтон. — Конгрес закінчив наради над законопроєктом про збільшення висоти федеральної заборгованости, коли 26-го червня Сенат ухвалив цю програму більшістю 48 до 21-го голоса. Згідно з цією ухвалою збільшують висоту федеральної заборгованости з дотеперішніх $315 більйонів до $324 більйонів. Постійна висота заборгованости виносить $285 більйонів, але Конгрес щороку збільшує тимчасову висоту, бо в попередніх роках звичайно бували федеральні дефіцити. В 1965 році федеральний дефіцит має становити коло $5.8 більйона. Федеральна скарбниця потребує коло $4 більйонів на те, щоб покривати тимчасовий недобір в літніх та осінніх місяцях, коли є малі вплиси із вплачуваних податків. Президент Джансон 29-го червня підписав закон про збільшення висоти федеральної заборгованости.

Стівенсон погодився б кандидувати на віце-президента

Ню Йорк. — Приятелі амбасадора ЗДА до Об'єднаних Націй Адлея Е. Стівенсона заявляють, що він погодився б бути кадидатом на пост віце - президента, коли б його президент Джансон вибрав собі на це становище. Коли б Президент з різних причин мусів вибрати собі когось іншого на друге місце на Демократичному списку, тоді Стівенсон, як говорять про це його політичні прихильники, погодився б кандидувати на пост сенатора в нюйоркському стейті, яке то становище займає тепер республіканець сенатор Кеннет Б. Кітінґ. Недавно Стівенсон заявляв, що він не хоче старатися про жадне становище, але пізніше змінив свою думку і сказав, що в цій справі може розмовляти з людьми, які цікавляться цією проблемою.

Опитування виявляє, що республіканські й незалежні виборці воліли б Скрентона

Принстон, Н. Дж. — Американський Інститут Публічної Опінії д-ра Джорджа Ґеллупа перевів опитування, з яких виходить, що більшість республіканських і незалежних виборців воліли б, щоб республіканським кандидатом був пенсилвенійський губернатор Вілліям Скрентон, а не арізонський сенатор Беррі Голдвотер. Запитувані мали відповісти на запит, кого вони вибирали б, коли б їм прийшлося вибирати між цими двома кандидатами. За Скрентоном висловилися 55 відсотків опитуваних республіканців, а за Голдвотером 34 відсотки.

Помер Михайло Мороз, секретар відділу УНСоюзу у Виппані, Н. Дж.

В суботу, 27-го червня ц.р. помер на 73-му році життя Михайло Мороз, довголітній секретар 172 Відділу Українського Народного Союзу у Виппані, Н. Дж. Покійний походив із Саджави, пов. Богородчани, Західня Україна. Він прибув до ЗДА в 1913 році і зараз включився у союзове і громадське життя. Полишив у смутку вдову Марію, трьох синів і одну дочку. Похорони Покійного відбулися у вівторок, 30-го червня з української кат. цекрви св. Івана Хрестителя у Виппані на місцевий цвинтар. Вічна Йому Пам'ять!

ВАШИНҐТОН ЗАХОПЛЕНИЙ ШЕВЧЕНКОМ І УКРАЇНЦЯМИ

Вашингтон. — Вашингтон — столиця З'єднаних Держав Америки, її населення і влада захоплені монументальністю статуї Шевченка, як і найбільш масовою репрезентацією українців під час урочистого відкриття тієї статуї в суботу, 27-го червня ц.р. До такого висновку можна прийти на підставі заяв репрезентантів столичної влади, як і безлічі розмов із зустрічними мешканцями столиці. Влада зокрема високо оцінює поведінку та порядок під час парадного походу вулицями столиці від Монументу Вашингтона до Пам'ятника Шевченкові. „Ми, властиво, не мали що робити, українці самі собою порядкували" — твердив поліційний старшина на одному із схрещень вулиць, куди переходив похід. Те саме було серед величезного натовпу людей на самій площі біля пам'ятника Шевченкові. „Армія" інж. Івана Скіри, голови Порядкової Комісії Комітету Пам'ятника Шевченкові, блискуче виконала своє завдання. Таке саме признання і похвала належаться десяткам тисяч осіб, що послушно виконували інструкції своїх упорядчиків і самі виявили максимальну самодисципліну. Найвищі похвали для своїх українських гостей висловлювали управителі зайнятих до останньої кімнати столичних готелів. Поліцисти, які керували рухом біля величезного „Армори", в якому відбувався бенкет, прямо „не розуміли", як це можливо, що після закінчення бенкету тисячі народу не тільки не товпились, щоб дістати місце в таксівках, що їх у цій пізній годині по півночі не було занадто багато, але навпаки, часто одні одним відступали місця. Коли ж мова про пам'ятник Шевченкові, то однаково, як і українські учасники врочистостей відкриття, так і мешканці столиці, які вперше його побачили в повній величі, висловлювали своє захоплення його красою, величчю та відповідністю. Очевидно, що мешканці столиці найживіше інтересувалися самим Шевченком та його заслугами для людства, що стали причиною того пам'ятника. Місцева й крайова преса звернула увагу, що в поході разом з українцями маршувала й група неґрів, відгукнувшись на заклик комішенерів столиці, щоб відповідно відзначити Шевченківський День та довідавшись про дружбу Шевченка з їхнім земляком Олдриджем. Характеристикою цього може ще послужити випадок, як один із учасників урочистостей, їдучи керованою неґром таксівкою в неділю на залізничу стацію в поворотній дорозі додому, забажав ще раз поглянути на пам'ятник та казав шоферові туди поїхати. Шофер, із заввагою, що він також хотів би ще раз поглянути на Шевченка, не тільки завернув до пам'ятника, але й припинив таксометер, щоб не вибивав додаткової оплати за цю дорогу. Коли ж мова про самих українців — більшість з них, здавалося б, не бачили в пам'ятнику бронзи і граніту, але наче живого Кобзаря. Були такі, що підходили до гранітного п'єдесталу, цілували розпалений на сонці камінь, зрошували його сльозами радости і зворушення. Це був справді великий, незабутній Шевченківський День у столиці Америки!

Помер Михайло Галібей, відомий львівський промисловець і громадський діяч

Окленд, Каліфорнія. — В суботу 27 червня ц.р. помер тут на 79-ому році життя Михайло Галібей, відомий на терені Львова промисловець і громадський діяч, організатор українського міщанства й ремісництва в Галичині в 20-их і 30-их роках цього сторіччя, автор багатьох статтей до історії львівського міщанства. В роки української державности Покійний був членом Української Національної Ради Західньої Української Народної Республіки, і потім активним діячем українського ремісничого товариства „Зоря", членом Центрального Комітету УНДО, співзасновником і довголітнім секретарем Міщанського Братства у Львові. Тіло Покійного має бути перевезене до Ню Йорку. Панахида відправиться в четвер, 2-го липня о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку. Похорон відбудеться в п'ятницю, 3-го липня, о год. 10-ій ранку з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку, відтак на цвинтар. Покійний осиротив дружину Теодозію, дочок Ірину і Ольгу, сина Тараса, зятів і 8 внуків. Вічна Йому Пам'ять!

Ладж передбачує довгу, але переможну війну у Південному В'єтнамі

Сайгон. — Генрі Кебот Ладж, американський амбасадор в Південному В'єтнамі, який після 10-тимісячної тамошньої служби — зрікся свого становища, щоб узяти активну ролю в передвиборчій кампанії Республіканської партії в Алериці, дав перед своїм відлетом в Сайгоні в минулу суботу 27 червня ц.р. пресове інтерв'ю. Він признав, що покищо нема зовнішніх виразних познак на успішність пляну, виготовленого американськими й в'єтамськими чинниками у боротьбі проти комуністичних партизанів, але виявив загальний оптимізм, що той плян дасть в остаточному висліді перемогу над комуністами. Він підкреслив, що річ не йде тільки про воєнні дії, а про поправу політичної ситуації, про заведення в Південному В'єтнамі атмосфери безпеки, про психологічний і економічний моменти та, в сумі, про приєднання народу для режиму та про відстрашення людей від сприяння комуністам. Ладж не поставив ніякого терміну для переведення цієї програми і признав, що це справа на довгу мету. Він назвав несправедливою і поверховною думкою, начеб його наступник, генерал Максвелл Тейльор, прикладав вагу тільки до бойових дій, а не тієї програми, яка в першу чергу бере на увагу стабілізацію політичну й соціяльно-економічну. Подібні думки Ладж висловив в інтерв'ю з „Н. И. Таймсом" після свого повороту до ЗДА 29-го червня ц. р.

Амбасадор Генрі Кебот Ладж в гавайському вінку і з тибетанською собачкою в Гонолюлю, де він зупинився, вертаючися до Вашинґтону з Сайґону в Південному В'єтнамі.

АМБАСАДОРИ 6-ох ДЕРЖАВ ВИМАГАЮТЬ ПЕРЕМИР'Я В ЛЯОСІ

Вієнціян. — Амбасадори З'єднаних Держав, Британії, Канади, Індії, Південного В'єтнаму і Сіяму проголосили спільну декларацію із вимогою негайного припинення бойових дій в Ляосі. Вони жадали теж, щоб всі війська завернули на позиції, що їх займали в половині місяця перед тим, як комуністичне військо перейшло до наступу проти державно - неврального війська. Крім цього, п'ять держав, без Індії, проголосили заяву, в якій стверджують, що існують незаперечні докази, що проти існуючого в Ляосі леґального режиму воюють частини реґулярної північно - в'єтнамської армії. Індійський амбасадор заявив, що він не може входити в подробиці оцінки воєнної і політичної ситуації в Ляосі і тому стримався від підписання того окремого комунікату. Ці амбасадорські розмови почалися ще 2 червня ц. р., після того, як Британія розіслала запрошення до всіх сиґнатарів Женевського договору про Ляос з-перед двох років, щоб вони перевели інформаційні наради про теперішню ситуацію в Ляосі. Всі комуністичні країни, як також Франція, збойкотували ті наради, ставши на становищі, що треба скликати нову формальну міжнародню конференцію всіх сиґнатарів договору з літа 1962 року. В проголошенні шістьох держав говориться про те, що „значно погіршилась військова ситуація в Ляосі" та що вона становить „велику загрозу для миру у Південній Азії". У згаданому окремому комунікаті 5-ох держав стверджується, що Північний В'єтнам, один із сиґнатарів згаданого Женевського договору з 1962 року, допустився „яскравого порушення Женевського договору". Якщо той договір був би збережений — стверджується в заяві 5-ох держав — то Ляос мав би запевнену державну суверенність, неподільність, невтральність і територіяльну непорушність. Шість держав закликали до відновлення діяльности Міжнародної Контрольної Комісії, встановленої два роки тому за Женевським договором; внаслідку відмови комуністів допустити ту Комісію на зайнятий ними терен та саботажу збоку одного члена тієї Комісії, Польщі, та Комісія не могла ніколи правильно виконувати свою місію. Китайські комуністи заперечують, наче б в Ляосі діяли північно - в'єтнамські війська, вивінувані й озброєні Комуністичним Китаєм.

РОБЕРТ КЕННЕДІ ТВЕРДИТЬ, ЩО ОСВАЛД, ВБИВНИК ПРЕЗИДЕНТА, НЕ МАВ СПІЛЬНИКІВ

Краків, Польща. — Головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді, який тепер перебуває в Польщі, 29-го червня в будинку Міської ради, заявив на запити провідника організації комуністичної молоді, що вбивник президента Джана Ф. Кеннеді Лі Гарві Освалд не мав жадних спільників в своєму злочині, якого доконав тому, що був життьовим „неудачником" та відчував скривдження громадянством. Головний Прокуратор сказав, що Освалд „був із переконання комуністом", але, вбиваючи 22-го листопада 1963-го року президента Кеннеді, не мотивував свого вчинку комуністичною ідеологією. Це була перша публічна заява головного прокуратора Роберта Кеннеді в справі вбивства його брата. Польський провідник комуністичної молоді просив вибачення, що поставив такий запит американському гостеві, але він зробив це тому, що польська молодь хотіла б почути особистий погляд на цю справу головного прокуратора. Роберт Кеннеді дав довший виклад про вбивство президента, заявляючи, що нема сумніву в тому, що вбивником є Освалд. Він подав характеристику вбивника, який став комуністом і як такий поїхав до СССР, але там не знайшов для себе місця. Вернувшися до ЗДА, Освалд не знайшов вдоволення з життя. „Те, що він зробив, зробив сам і на свою власну руку", казав головний прокуратор, і комуністи не мають нічого спільного з цим злочином. Роберт Кеннеді твердив, що вбивство президента Кеннеді не має нічого спільного з расовою боротьбою, яка тепер ведеться в деякій частині ЗДА. Головний прокуратор заявив: „На мою думку ідеологія не має нічого з цим ділом. Це був вчинок однієї особи, яка протестувала проти громадянства". Справу вбивства президента Кеннеді досліджувала довший час окрема комісія, яку найменував був президент Джансон. Звіт цієї Комісії буде в найближчому часі опублікований, як недавно повідомив її голова головний суддя Найвищого Суду ЗДА І. Воррен. Головний прокуратор докладно обзнайомлений із вислідом праці цієї Комісії, і тому можна передбачати, що звіт цієї Комісії буде в згоді з заявою головного прокуратора. З Вашинґтону повідомили 29-го червня, що Комісія Воррена звернулася до Федерального Бюра Інвестиґації, щоб перевело докладне слідство над тим матеріялом, який є в опублікованім щоденнику Лі Г. Освалда. Воррена Комісія хотіла б дізнатися, звідки той щоденник дістався до преси і де він переховувався досі. Цей щоденник Освалда обіймає часи від 1959-го року, коли Освалд прибув до Москви аж до початку 1962-го року, коли вбивник виїхав був із СССР. Правний дорадник Комісії Воррена Дж. Лі Ренкін заявив, що Комісія дуже зацікавлена справою цього щоденника, який мав бути на поліції в Далласі, яка його пізніше передала до Федерального Бюра Інвестиґації. Ренкін заявив, що звіт Комісії зможе появитися в найближчому часі, але не скорше, як після Республіканської Номініційної Конвенції, яка почнеться 13-го липня в Сан Франціско, бо два республіканські сенатори є її членами, і мусітимуть бути на Конвенції.

Шведи раді, що позбулися „милого гостя" Хрущова, який поїхав до Норвеґії

Штокгольм. — Нікіта Хрущов закінчив другий етап своєї подорожі до скандинавських країн і ,побувши 5 днів у Швеції, від'їхав в минулу суботу 27 червня ц. р. до Норвеґії. Шведські й західні газети пишуть одверто, що почавши від шведського прем'єра Таґе Ерляндера та скінчивши кожним сірим шведом — всі були надзвичайно вдоволені й відітхнули з полегшею, позбувшися такого „милого гостя". Шведські власті завели такі суворі поліційні засоби охорони на час перебування Хрущова, як ніколи в історії тієї країни. У Швеції є багато тисяч політичних втікачів, смертельних ворогів Совєтського Союзу. Хрущов поводився так само нетактовно, як в Данії, пригадуючи — наприклад — шведам, як то цар Петро I переміг Карло XII під Полтавою. Названий шведський прем'єр наполягав, щоб дістати інформації від Хрущова, що сталося зі шведським дипломатом Раулем Валленберґом, якого большевики арештували були в Будапешті у 1945 році; від того часу слух за тим дипломатом загинув. Так само Таґе Ерляндер запитував Хрущова про долю шведських моряків, що їх перейняв совєтський корабель на Балтиці після того, як їх корабель розбився під час війни. В обох цих справах Хрущов заявив, що він „не знає", а шведська преса просто писала, що він „бреше."

Сестра Фіделя Кастра обвинувачує режим на Кубі

Мехіко Сити. — Рідна сестра кубинського диктатора, Хуана Кастро, втекла з Куби і, обвинувачуючи червоний режим брата, попрохала права азилю в Мехіко. Найстарша сестра диктатора заявила, що вона вже п'ять років працювала проти режиму, бо її брат запродав Кубу російському імперіялізмові. Вона допомагала повстанцям на Кубі, а також передавала інформації за кордон. Панна Кастро попередила і попереджає країни Латинської Америки щодо підривної діяльности червоного кубинського режиму. Рідна сестра диктатора перебуває в Мехіко вже п'ять днів, але ніхто не знає, як саме вона втекла з Куби. У Мехіко живе одна з її заміжних сестер.

В АМЕРИЦІ

● Арґентинський уряд вирішив перейняти на власність держави нафтові поля та нафтові копальні в південних провінціях Мендоза та Чубут. Мають зайняти копальні, що були власністю американських нафтових концернів. Покищо не є відомо, як ця конфіската приватного майна буде відбуватися, і яке буде відшкодування за зайняті американські копальні. Арґентинський уряд не хотів загострювати взаємин із ЗДА.

● В тижні, що закінчився 20-го червня, випродуковано 7.000.000-мільйонове авто моделю 1964-го року. Сподіваються, що цього року випродукують 7.900.000 авт моделю 1964.

● Високі військові лікарі висловили вдоволення зі стану здоров'я сенатора Кеннеді, який зломав собі хребет в летунській катастрофі в п'ятницю 19-го червня. Генерал бриґади Генрі Морфі з армійського шпиталю Волтера Ріда заявив, що лікування сенатора Кеннеді йде правильним шляхом, і не треба жадних змін, щоб допомогти пацієнтові. Його відвідують члени родини, між ними були його дружина та брат, головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

Безнастанна боротьба з „істотними недоліками"

„Молодь України" з 2 червня 1964 р. повідомляє: „Зн...істотні недоліки в організації навчально-виховної роботи серед учнів профтехучилища ч. 31 ...директору О. Миздренку, його помічнику... оголошено догану". Далі: у Березнівському районі — „вказали т. Винограду на факти грубости, адміністрування. При повторенні подібного до нього буде вжито найсуворіших заходів". Ще далі — в колгоспі Олександрівського р-ну „факти грубости, безвідповідального ставлення до роботи і пияцтва збоку окремих керівників підтвердились. На них накладено суворі стягнення". Лише в одному числі газети — п'ять подібних заяв.

Один із скарбів Київського музею

„Молодь України" з 5-го червня опублікувала репродукцію чудового портрету — „Інфанти" — дівчинки великого еспанського маляра Дієго Веласкеса з минулого століття. Твори Веласкеса урядовим декретом заборонено вивозити з Еспанії. Але в кінці минулого століття цю картину купив німецький консул Вебер. Після його смерти колекцію Вебера продали на авкціоні в Берліні. Тоді саме перебував там відомий український діяч, колекціонер, промисловець Б. Ханенко. У 1912-му році ...за значну суму він придбав „Інфанту" для своєї картинної галерії в Києві". Цю приватну колекцію за большевиків перетворено на Музей західнього та східнього мистецтва.

А де українська мова?..

„Осіннього дня 1945 р. в стінах університету імени Т. Шевченка (в Києві) став до ладу перший на Україні електроінтеґратор. Незабаром лябораторія, керована проф. Вадимом Дяченком, привернула увагу багатьох... Таку машину, яка призначена для індивідуальної роботи із студентами, сконструювали Микола Тампюра (та інші — йде список українських учених). Екзаменатор вже успішно застосовується в Київському університеті на катедрах російської та іновемних мов".

На летовищах України

„У Харківському аеропорту — багато автоматів для продажу газованих напоїв. А працював під час нашого перебування там тільки один. Та й той мав „на озброєнні" одну склянку... Рейси відбуваються вдень і вночі, а буфет на Донецькому аеровокзалі вночі зачинений. Зі мною були діти. Не зміг ні нагодувати, ні напоїти їх..." (У Полтаві в кіосках на летовищі не можна купити жадної газети, що виходять українською мовою („Радянська Україна з 4 червня).

У СВІТІ

● Мистецька виставка Іллі Глазунова все ще є осередком атак і оборони. Великий гурт студентів запротестував проти передчасного закриття тієї малярської виставки мистця, який є „ухильником" в очах офіційних кол, та проти дискутування над тією виставкою за закритими дверми.

● В Сараєво, столиці приналежної перед першою світовою війною до австро-угорської монархії Боснії, відзначено в минулу неділю 50-ліття атентату на австрійського наслідника престолу Франца Фердинанда і його дружину. Те вбивство було формальною причиною війни Австрії проти Сербії, яка розпутала світову війну. У святкуванні тих роковин взяв участь гурт сербів, колишніх змовників і їх ровесників, тепер коло 70-літніх старців.

● Ізраїльський прем'єр Леві Ешколь, який одночасно є й військовим міністром, прибув до Франції на 10-тиденну візиту, під час якої переведе важливі наради щодо дальшої військової допомоги збоку Франції. Франція була і є головним постачальником зброї і амуниції для Ізраїлю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Нова місія Тейлора

Наприкінці минулого тижня у Вашингтоні й у Південному В'єтнамі зайшли поважні зміни на високих військових становищах і в дипломатії. Американський амбасадор у Південному В'єтнамі Генрі Кебот Ладж зголосив „з приватних причин" димісію, — насправді для того, щоб 13-го липня н. р. у Сан Франсіско взяти участь в передвиборчій конвенції Республіканської партії. На його місце Президент призначив дотеперішнього голову шефів об'єднаних штабів, генерала Максвелла Тейлора, створивши водночас неіснуюче до цього часу становище заступника амбасадора і призначивши на нього професійного дипломата Алексіса Джансона. На нового голову шефів об'єднаних штабів призначено дотеперішнього шефа штабу Армії генерала Ерла Вілера, а на його місце — генерала Гарольда Джансона, що був заступником шефа штабу операцій.

Очевидно — ці зміни знайшли голосний відгук в американській і закордонній пресі, зокрема в політичному світі далекосхідніх і південноазійських країн. Американські коментатори віддавна називали трьох людей, як дійсних плянувальників політики ЗДА у відношенні до Південного В'єтнаму та взагалі країн Південної Азії, загрожених комуністичною агресією: секретаря оборони Роберта МекНамару, амбасадора Генрі Кебота Ладжа і генерала Максвелла Тейлора. Тому призначення цього останнього на амбасадора у Південному В'єтнамі було найпереконливішим підтвердженням заяви президента, що політика ЗДА у відношенні до Південного В'єтнаму залишається незмінною і йтиме далі по лінії всебічного підтримування боротьби південно-в'єтнамського режиму проти комуністичних терористів - партизанів.

Коли вже Генрі Кебот Ладж, колишній сенатор і колишній амбасадор ЗДА в Об'єднаних Націях та республіканський кандидат на віце - президента в останніх виборах, користувався у Південному В'єтнамі великим персональним авторитетом, то генерал Максвелл Тейлор, який кількакратно приїздив туди в характері голови шефів об'єднаних штабів ЗДА, матиме ще більший авторитет. Газети звертають увагу, що новий командант тамошніх американських збройних сил, генерал Вільям Вестморленд, як і названий угорі новий голова шефів об'єднаних штабів, генерал Ерл Вілер, це, так би мовити, протеговані Тейлора, які служили під його командою і які, разом з Алексісом Джансоном, становитимуть той гармонійно співпрацюючий гурт, який водночас — разом із МекНамарою — плянуватиме й виконуватиме найважливіші завдання на Півдні Азії. Найперші коментарі комуно-китайської і совєтської преси про ці знаменні зміни такі, що це — американська „політика пістолі". Однак такий поважний коментатор, як військовий фахівець „Нью Йорк Таймсу" Генсон В. Болдвін, стверджує, що ген. Максвелл Тейлор був і є проти поширення війни на терени Північного В'єтнаму та Китаю, що він — проти переслідування комуністичних партизанів на терені Камбоджі. Ген. Тейлор — твердить названий фахівець — є за створення в Південному В'єтнамі таких економічно - політичних і психологічних умовин, в яких можна буде виключно великої війни. Очевидно, він був і за те, щоб нищити комуністичних партизанів без ве- приготовлятись — на всякий випадок — до війни краще, аніж це було в Кореї — якщо колишній Індо - Китай мав би перетворитися у другу Корею.

В цьому й полягає місія генерала Тейлора: так чи інакше, локальною чи великою війною, врятувати Південь Азії від комуністичної зарази.

Зневага Шевченка

Згідно з твердженням очевидців, великої зневаги нашого Кобзаря допустилися представники так званого „уряду УССР" при ЮНЕСКО, коли в травні ц. р. влаштовано в Парижі Шевченківську виставку. Після урочистих проголошень української підсовєтської преси, що 150-ліття народження Кобзаря буде вшановане „на високому рівні", „в міжнародному маштабі" — стало гірке й болюче розчарування! Перш за все, Шевченківська виставка в домі ЮНЕСКО в Парижі тривала тільки 4 дні, від 20 до 24-го травня. Її ніхто не реклямував. Може це й краще, бо було б соромно перед французами, які не знають „тонкощів", а вірніше — меж політичної нетерпимости Москви супроти поневоленого народу.

Що являла собою ювілейна Шевченківська виставка в Парижі, столиці европейської культури? Чи там показали нашого геніяльного Кобзаря, як голос сумління людей усіх націй? Чи його випровадили за кордон так, як колись Микола Палкін випроваджував на заслання в Азію із забороною писати і малювати, себто творити?

У будинку ЮНЕСКО, у проході між двома залями, де відбуваються конференції, притулено до стіни декілька картонових таблиць сірого, невиразного кольору. На них написи французькою мовою — цитата з промови Хрущова про Т. Шевченка та його всесвітнє значення, декілька цитат з висловлювань російських критиків. Хтось, пишучи поспішно, поробив помилки, і тому поверх літер бачимо наліпки з виправленнями . . . Поруч — декілька фоторепродукцій з картин Т. Шевченка, з ілюстрацій до „Кобзаря". Між таблицями приміщено кілька томів книжок: „Кобзар" та праці про Т. Шевченка, усі виключно з совєтського періоду. Супроти розкішних видань „Галімара" та інших французьких видавництв — ті совєтські книжки справляють гнітюче враження і оформленням і якістю паперу. З листа з Парижу довідуємось, що впродовж трьох годин очікування на виставку не прийшов подивитися ні один цікавий! Про неї не знали. Та й оглядати таку „виставку" фактично означало марнувати час. Наймолодші африканські держави, які ще недавно були клясичними колоніями, нині показують на Світовій Виставці у Нью Йорку в своїх павільйонах цікаві, гідні уваги і робітника, і вченого експонати. Але реклямована в пропагандивних цілях „Українська ССР", що вже перегнала і т. д. і т. п. — не спромоглася бодай скромно вшанувати великого сина великого народу.

Шевченківську виставку в Парижі в паризькому „Українському Слові" названо „неймовірним скандалом". На цю ювілейну виставку Москва не дала нічого, що справді могло б привернути увагу культурного світу до Тараса Шевченка, а з тим — і до українського народу, до його невирішених проблем, до його „окраденої волі". Генеральний секретар ЮНЕСКО, Рене Майо, автор відкритого листа до підсовєтської української преси, — знає велич Шевченка і безсмертність його ідей. Але п. Майо не буде встрявати в справу виставок окремих країн, адже їх влаштовують представництва тих країн чи пак держав. Формально ні в складі ЮНЕСКО, ні взагалі в Об'єднаних Націях немає держав-колоній. Але делегати до ОН і члени ЮНЕСКО не можуть не помітити, хоча б у зв'язку з ювілейною Шевченківською виставкою, що і між їхніми членами є колонії — в даному випадку 40-мільйонова Україна, найбільша — і найнебезпечніша! — колонія Росії. У цьому відношенні й ця виставка має свою вимову.

НАУКОВІ ПРАЦІ ЧИ ПРОТЕСТИ

Одні з перших, що почали інформувати чужинців про Україну, це була наша стара еміграція на терені Америки. Вона з часом зорганізувала УККА, який віддавна — до своїх фондів продовжує їхню працю.

На допомогу УККА пішли т-ва НТШ і УВАН, діяльність яких відновлено на терені Америки.

Видавання наукових праць, аналів НТШ і УВАН, „Українського Квартальника" УККомітетом, як також індивідуальні контакти наших науковців і професорів по університетах з американськими інтелектуалами і державними діячами проломили індеферентність американців до української проблеми. У висліді цієї акції кол. президент Айзенгавер проголосив Тиждень Поневолених Націй, який відзначаємо кожного року і підписав закон про побудування пам'ятника Т. Шевченкові в Вашингтоні, а в Конгресі рік-річно в день 22-го січня згадується роковини проголошення незалежности і соборности України.

Крім видавання наукових праць, наші наукові товариства вживають усіх можливих заходів, щоб виправляти неточні відомості по різномовних енциклопедіях. І на тому полі видно висліди їхньої наполегливої праці, бо в енциклопедії Британика під гаслом „У" вже правильно подані історичні факти про Україну. А скільки ще є енциклопедій, які представляють Україну в кривому дзеркалі?

Видавання наукових праць і спростування помилок в енциклопедіях в Америці і поза нею це одна з найважливіших ділянок нашої суспільної праці на еміграції, бо науковий світ, шукаючи правди, користується передусім науковими працями та енциклопедіями.

Наукова праця, добре обґрунтована і видана американською чи канадійською університетською пресою, має першорядне значення. Однак доля інших наукових наших праць кінчиться звичайно на смітнику Об'єднаних Націй або лежить у пивницях університетів чи публічних бібліотек.

Видавання добре опрацьованих праць вимагає багато грошей і труду. Через те таких праць, головно на тему українсько - російських відносин, немає майже ніяких. Щоправда, недавно за старанням і фінансуванням УНС вийшла англомовна енциклопедія, яка вже робить і зробить кольосальну роботу на тему інформування чужинців про Україну. Однак один вояк війни ще не виграє. Нам треба більше наукових праць, а енциклопедію, яку видає УНС, треба видати в більшому тиражі і перекласти її на світові мови.

Вслід за науковими т-вами і УККА, які інформують американський світ про Україну, постали в 1959 р. Українська Інформаційна Служба, два роки пізніше два Інститути і Українсько - Американська Асоціяція Університетських Професорів. В Шикаго отже маємо Українсько - Публіцистично Науковий Інститут, в Ню Йорку — Український Пропагандивний Інститут ООЧСУ. Ціллю тих Інститутів і УААУП є інформування чужинців про Україну головно шляхом видавання наукових праць. Так Інститути як і Асоціяція Професорів ангажують науковців до писання наукових праць. Є вже деякі з них написані, однак з огляду на брак грошей в „наукових фондах" їх видати не можна.

Тим часом лявіна книжок та публікацій, які фальшиво інформують світ про Україну, суне з щораз більшим розгоном.

Коли переглянути публікації, шкільні підручники від найнижчих до найвищих американських шкіл, велике число енциклопедій і пресу для молоді чи старших — всі ці видання представляють нас, українців, як безформну масу, а Україну як район Росії. На мапах і глобусах, за малим виїмком, України не існує. Тож нічого дивного, що американський робітник чи інтелігент не знає про наше існування, а Україну зокрема.

Чи в обличчі цієї дійсності не можна знайти модус вівенді, щоб запобігти фальшуванню історичних фактів?

Безперечно, наукові праці мають своє велике значення. Але коли ми є забідні, щоб видавати їх, треба бути елястичними і перейти на інші рефми формування американської думки відносно української проблеми. На це маємо багато інших засобів. Знаємо, що президент УККА, проф. Добрянський дає дуже часто реферати і радієві авдиції на тему східної Европи, Росії і України для студентів і американців взагалі. Чи Наукові Т-ва, Асоціяція Професорів і Інститути не могли б давати реферати по університетах, по американських організаціях і хвилях етеру? Але і на це нема грошей, можуть відповісти деякі скептики, бо прелегента, залю чи радіо треба оплатити, а крім того можуть бути перешкоди особистого характеру.

Тоді, якщо ми не спроможні видавати наукові праці і давати реферати чи радіоавдиції, остається одинока зброя — протести чи меморандуми. Ця зброя безпосередньо звернена до автора, який свідомо чи несвідомо фальшує історію України.

І на це не тільки Наукові Т-ва, Інститути і Асоціяція Професорів, але й студентські та молодечі і інші організації можуть собі дозволити.

З досвіду знаю, що безпосередня акція - протест (а навіть демонстрація — МУН 1962) має успіх, на який не треба довго чекати. Автори чи видавництва шкільних підручників, мап, глобусів чи прес йдуть назустріч петентам, бо тут ходить про бізнес. Натурально листи чи протести мусять бути написані об'єктивно і оперті на чужій і українській бібліографії.

Однак до цієї праці треба людей жертвенних. Не можна сказати, щоб їх не було. Слід їхньої жертвенної та безкорисної праці видно на сторінках нашої преси. Однак їх є абсолютно замало в порівнянні до моря книжок чи преси, які ворожо ставляться до української проблеми.

В попередніх рядках я згадав був про Українську Інформаційну Службу, яка від чотирьох років діє при УККА у Філядельфії. Ця скромна інституція дала доказ, що на полі спростування фальшивих вістей про Україну можна також багато зробити навіть і самими протестами.

Іван Куртс

Д. Петрівський

ПЕРШИЙ ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНІ

(II)

В Ромні жеврів вогник любови до батьківщини, вогник українського патріотизму. В минулому то були Полетики з їх однодумцями; після скасування гетьманщини їхні, хоч і дуже нечисленні, нащадки. А після скасування кріпацтва носіями української ідеї стають окремі люди з рядів інтелігенції: учителі, урядовці різних установ, залізничники т. ін. Мало було їх, праця їх була майже непомітна, але та „іскра вогню праведного" не згасла. Їхня діяльність виявлялася в заснуванні аматорського драматичного гуртка, що, очевидно з перервами, працював аж до революції. У цьому драматичному гуртку почала свою працю одна з найвидатніших українських артисток Ганна Затиркевич - Карпинська, що потім, у 1921 році, і життя своє скінчила в Ромні.

З Ромна, як твердять К. Титаренко та С. Зеркаль, походить Олекса Алчевський — перший український гірнопромисловець і один з найвизначніших фінансистів з Росії. Серед професорів Української Господарської Академії в Чехо - Словаччині були вихованці роменської реальної школи Л. Фролов, С. та В. Тимошенки, Ів. Труба. Роменцем і вихованцем тієї ж школи був і Олександер Коваленко, що йому судилося відіграти визначну ролю в відомому повстанні на панцернику „Князь Потьомкин". Ставши останнім командантом (не головою повстанчого комітету), він рішуче відкинув директиви тому комітетові від Леніна, що, з пропагандивною метою, вимагав, навіть хоч би й бою з цілою чорноморською ескадрою; уникаючи зустрічі з тією ескадрою, він привів панцерник до румунських берегів, врятувавши життя 850 матросам, на 75 відс. українцям з походження. Саме тому в большевицьких енциклопедіях про Ол. Коваленка немає найменшої згадки.

З Ромна ж, і з Засулля, походить Антоненко - Давидович, з Роменщини — М. Івченко та брати І. та В. Кавалерідзе.

З революцією 1917 р. вогник української ідеї в Ромні розгорається, драматичний гурток перетворюється в дуже активну Просвіту, і не дивно, що якраз тут, у Ромні, виникає думка спорудити пам'ятник Шевченкові. Ініціятором і фундатором була роменська Просвіта, творцем — скульптор Іван Петрович Кавалерідзе, що походить з близького села Влотниці. А. Височенко вважає, що моделем скульпторові був роменський актор - співак Микола Богданович. Мені також здається, що в постаті пам'ятника є щось з постаті Богдановича. А. Височенко бачив той пам'ятник більше разів, а я лише один раз, і в його „Оповіданні Бандуриста" пам'ятник виглядає так: „Величезна, монументальна постать поета без шапки, в літньому вбранні. Сидить він на скелі, глибоко замислений в свої думи, і в той же час спостерігає навколишній світ". Далі автор пише: „Ідея пам'ятника не тільки в зображенні самого Шевченка, вона символізує близьке майбутнє нашої батьківщини. Увіть собі, коли б та постать підвелася із скелі, випросталась на ввесь свій величезний зріст, розправила могутні плечі, показала б силу рук" . . .

Пам'ятника поставлено на розі колишніх Полтавської та Панської вулиць. Панську вулицю з моментом відкриття пам'ятника переіменовано на Шевченківський бульвар, а Полтавську вже за більшовицької окупантської влади — на вулицю Леніна.

Урочисте відкриття пам'ятника відбулося десь в середині вересня 1918 р. Мене делеговано на відкриття як представника від катеринославських українських культурно - освітніх організацій: української гімназії, Учительського Товариства, Видавничої Спілки, Просвіти, українських хорів.

Мали їхати дехто із старших громадян, але всі вони були викладачами середніх шкіл, головне щойно народженої української гімназії, а тоді саме розпочався навчальний рік. Тож довелося їхати мені.

Була неділя. Урочисте відкриття промови. Мене вразила відсутність представників від центральної української, в той час гетьманської, влади. Виявилось, що упорядники відкриття, довідавшись від залізничного уряду, що потяг, з яким мали прибути київські представники влади, спізнюється на кілька годин, вирішили, з огляду на непевну погоду, не чекати їх.

І коли я десь через 2-3 години після відкриття, проходив мимо пам'ятника, то був свідком, як під'їхав до нього парний візник, з коляси зійшли один цивільний, а другий військовий і поклали великий вінок на підніжжя пам'ятника. Минуло декілька років. Якось, ще бувши студентом Української Господарської Академії, в розмові з своїм добрим знайомим, лікарем і лектором української мови, Модестом Пилиповичем Левицьким, згадав я про цей випадок і почув від нього, що тим цивільним делегатом був він; що він радив і хотів виїхати з Києва дуже раніше, і що те спізнення було не з його вини і було йому дуже прикрим.

(Кінець)

З НОВИХ ВИДАНЬ В УССР

Нова чорна пляма

Наприкінці минулого року Держлітвидав України видав роман „Віхола", написаний якимось Євгеном Куртяком, родом із Червонограду на Львівщині. „Віхолу" треба поставити поруч із такими наклепами на українців-патріотів, зокрема на воїнів УПА, як повісті „Про що шумів поліський бір" В. Лозового, „Недолюдки" Ю. Омельчука, публіцистично-вислужницькі писання Ю. Мельничука й ін.

Дія відбувається в Галичині, в районі Забужжя-Бродів; інколи переноситься у Львів. Совєтська армія вже підкочується до Бродів, коли, — розповідає, не кліпаючи очима автор, — „почала творитися УПА, щоб служити... англо-американським імперіялістам"! У цьому літературно-політичному наклепі виведена ціла галерія діячів ОУН, з дуже характерними, надуманими прізвищами: Лука Череватий, Семен Гадій, Иосип Борсук і подібні; найчорнішими мазками змальовано греко-католицького священика-патріота о. Цицирика. Автор вкладає в уста борців ОУН такі промови, що компромітують ідею української незалежности - державности. Наприклад: „Німеччини не існує... Ми, українські націоналісти, маємо готувати платформу для Америки.". . Єдине гасло, що його мають „на своїх прапорах бандерівці" — „Убивати" . .

Герой „роману" — селянський хлопець Андрій Костюк. Його мобілізований батько б'ється в лавах совєтської армії. А він — у лісах, у криївках УПА, як каже автор — „холодних криївках". І це чи не єдина правда у всьому творі. Бо не платили за ті криївки ні Німеччина, ні Америка, ні Англія. Їх лише любов'ю серця зігрівав український народ, посилаючи у ті криївки кращих синів і дочок. Але Євген Крутяк,чи, пробачте, Куртяк — дивиться на правду з висоти московського службиста. І тому в кінці його твору упівець Андрій Костюк „прозріває", бачить, що, мовляв, оунівці лише ріжуть та продають . . . і йде „з повинною" до більшовиків, продавши вже не вигадано, а реально, своїх товаришів і святу ідею незалежности України.

Книжку „Віхола" з літературного боку написано невправно, фрагментарно, багато сцен — психологічно не оправдані. Але не для мистецьких достоїнств її написано й видано, а для компромітації ідеї Тараса Шевченка — „в своїй хаті своя правда і сила, і воля". Крім того, під текстом увесь час вбачуть заклик, щоб націоналісти — здавалися на ласку окупанта, щоб приходили „з повинною".

Можна багато речей зрозуміти й пробачити. Але авторові „Віхоли", безсоромної проповіді національного рабства — ніколи не пробачить український народ. Щождо літературознавців, то їм немає чого й пробачати чи не пробачати, бо „Віхола" це лише нова чорна пляма у сірому потоці антиукраїнських публікацій в УССР.

Л. П.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(ДО 150-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

(25)

Вадим Павловський

ШЕВЧЕНКО В ПАМ'ЯТНИКАХ

На конкурс надійшло 17 проєктів. 14-го липня 1962 р. їх розглянуло журі, в якому були архітект Аполінарій Осадца (голова журі), мистецтвознавці проф. Дам'ян Горняткевич і проф. Антін Малюца, маляр Петро Андрусів, письменник Улас Самчук, інженер-архітект Гілмор Д. Кларк, скульптор Доналд де Лю, куратор Метрополітен Музею в Ню Йорку Роберт Б. Гейл, голова Американського Т-ва Скульпторів Е. Пол Дженневейн і голова Мистецького Відділу Джорджтавнського університету в Вашингтоні д-р Ерік Ларсен.

Журі визначило першу нагороду проєктові, автором якого виявився Леонід Молодожанин (Лео Мол), що його інший проєкт був відзначений на конкурсі у Вінніпегу 1959 року; другу нагороду одержав проєкт роботи Андрія Дарагана, автора Вінніпезького пам'ятника Шевченкові. Журі одностайно ухвалило не давати решти нагород іншим проєктам. Натомість Головна Управа Комітету зі своєї ініціятиви дала п'ять почесних відзначень по 500 дол. проєктам, авторами яких виявились Роман Коваль (Вінніпег), Григорій Крук (Мюнхен), Сергій Макаренко з Надією Сомко-Макаренко (Ню Йорк), Мирослав Д. Німців з Валентином Сім'янцевим (Вашингтон), Сергій Литвиненко (Ню Йорк)[74].

Проєкти були виставлені для огляду в залах Українського Інституту Америки в Ню Йорку. Ці проєкти, а особливо — вибраний журі проєкт Молодожанина, викликали ряд дискусій і окремих виступів. Проєкт Л. Молодожанина зображує Шевченка молодим, згідно з побажаннями в умовах конкурсу. Поет стоїть на постаменті в динамічній позі, немов звертаючись до глядачів з палкими словами. Позад нього проєкт передбачав величезну кам'яну плиту, поставлену сторч, а на ній — рельєф, що зображає Прометея, згаданого Шевченком у поемі „Кавказ".

І загальний задум пам'ятника, і розміщення частин його, і обличчя поета — все викликало палкі дискусії. Всі бажали б, щоб цей пам'ятник в осередкові вільного світу був світовим шедевром, небувалим і неперевершеним глибиною ідеї і здійсненням її.

17-го квітня 1963 р. урядова Мистецька комісія затвердила обраний журі проєкт Л. Молодожанина разом із поданим архітектом Радославом Жуком проєктом оформлення місця, де має стояти пам'ятник[75]. Воно було вибране ще раніше і апробоване 6 грудня 1962 р. Комісією плянування столиці[76].

Це місце — площа на перехресті „P" Street і 22nd та 23rd Streets — було посвячене під пам'ятник в урочистій церемонії 21 вересня 1963 р.[77]. Ця церемонія викликала різку реакцію збоку місцевої газети „Вашингтон Пост", яка надрукувала кілька статтей проти спорудження пам'ятника. Газета твердила, що Сенат був мало поінформований, коли затвердив закон ч. 86-749; що Тарасові Шевченкові не варто ставити пам'ятник у Вашингтоні[78]. Газета згадувала також аргументи про „холодну війну", які ще раніше висунула совєтська преса[79].

Виступи газети „Вашингтон Пост" не знайшли підтримки серед американської преси, якщо поминути окремі випадки, як от газ. „Джорнел" з Мілвокі, Вісконсин, „Новое Русское Слово" чи газ. „Россія" з Ню Йорку. На оборону пам'ятника виступили вашингтонські газети[80] і, в протилежність російській еміграційній пресі, польська[81]. Американські українці, як також і всі організації в ЗДА, засипали газету „Вашингтон Пост" листами з протестами проти грубих виступів її проти Шевченка.

В справу втрутилась також Москва. Пресовий відділ амбасади СССР у Вашингтоні 23 грудня 1963 р. розіслав американській та українській пресі в ЗДА текст відкритого листа, підписаного 34-ма діячами культури в Совєтській Україні[82]. А газета „Вашингтон Пост" подала зміст листа до неї від Луки Кизі, голови делегації Совєтської України в Об'єднаних Націях. Виступи Москви і Києва були суперечливі: не ризикуючи виступити проти спорудження пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, вони гостро атакували тих, хто той пам'ятник споруджує.

На початку червня 1964 р. в зв'язку з закінченням робіт над монтуванням пам'ятника „Вашингтон Пост" знову виступила зі статтею, в якій звинувачувала Шевченка в антисемітизмі й большевизмі[83]. Цей дивний виступ змусив іншу місцеву газету „Вашингтон Івнінг Стар" виступити з статтею, де давалась позитивна оцінка творчости Шевченка[84].

Як можна бачити з публікованих попередніх знімків монтованого, але ще не відкритого пам'ятника, загальна композиція його зазнала помітних змін порівняно з премійованим проєктом. Остаточну оцінку його можна буде дати лише по відкритті пам'ятника, коли можна буде бачити його разом з усім ансамблем площі, на якій його ставлять.

В той час, як у вільнім світі проходив конкурс на пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні, в Москві також почалося готування до Шевченківського 1964 року. В кінці літа 1962 року Рада Міністрів СССР, в погодженні з Міністерством культури та Спілкою архітектів, оголосила всесоюзний конкурс проєктів пам'ятника Шевченкові в Москві. Проєкти мали бути подані до 1 січня 1963 р. Журі розглянуло 33 проєкти, з них 17 надійшло з України. Першої нагороди не одержав ніхто. Другу нагороду одержав проєкт під девізом „Колос". Автори його — три молоді скульптори з майстерні проф. Михайла Лисенка в Київськім Художнім Інституті — Михайло Грицюк, Юлій Сінкевич і Анатоль Фуженко, та архітект Андрій Сніцарев. Пам'ятник вирішили будувати за їхнім проєктом. Проєкт весь час перероблювали відповідно до порад і побажань „мистецької громадськости і трудящих" Москви. 10 червня 1964 р. пам'ятник відкрив Микита Хрущов в присутності президії ЦК КПС і уряду СССР та УРСР.

Пам'ятник зображує Шевченка по поверненні з заслання; одягнений у кирею він іде назустріч бурі, яка розвіває його одежу. Голова трохи похилена, очі задумливо дивляться додолу. Постать стоїть на скелі з граніту, привезеного з-під Житомира.

Цей пам'ятник, поставлений в урядовому порядку, стоїть перед готелем „Україна" в Москві — місті, яке є символом усього того, проти чого боровся Шевченко.

Шевченківський рух 1911-14 років змагався за побудову пам'ятника Шевченкові в Києві. Це була боротьба не тільки за пам'ятник, що його забороняв російський уряд, а й боротьба за повне звільнення України. Вона увійшла в історію під назвою „Шевченківський рух". Епопея цього руху крізь перемоги і поразки простяглася аж до нашого часу. Цим разом у неї активно включилися американські українці. Їхня ініціятива викликала до життя два пам'ятники — у двох протилежних політичних центрах світу — один у Вашингтоні, і другий, вимушений, у Москві. Вони стоятимуть як символи волі, нагадуючи світові про невиконані заповіти поета — заповіти неподільности свободи для всіх людей і всіх націй.

[74] „Повідомлення Комітету Пам'ятника Шевченкові", Свобода, 3 серпня 1962 р.
[75] Свобода, 19 квітня 1963 р.
[76] Свобода, 8 грудня 1962 р.
[77] Свобода, 24 вересня 1963 р.
[78] "Washington Post," Oct. 18, Oct. 25, Nov. 1, Nov. 12, 1963.
[79] М. Пархоменко, „Тарас Шевченко и поборники холодной войны". Советская Культура, 24 грудня 1960 р. (Москва); Радянська Культура, 29 грудня 1960 р. (Київ), та ряд пізніших публікацій в різних газетах і часописах.
[80] "The Sunday Star," Nov. 10, Dec. 4, 1963. "The Washington Daily News," Oct. 22, 1963.
[81] "Gwiazda Polarna," 14 грудня 1963 р.
[82] „Слово до українців, до української громади в США, до Комітету пам'ятника Шевченку". Літературна Газета, 29 листоп. 1963 р. (Київ).
[83] "Washington Post," June 3, 1964.
[84] "Washington Evening Star," June 4, 1964.

(Кінець)

Єпископ Кир Йосиф благословитиме іконостас в Гантері, Н. Й.

4-го липня 1964 року Божого Преосвященний Кир Йосиф, Єпископ Стемфордський, довершить благословення іконостасу в церкві св. Івана Хрестителя у Гантері. Церква ця присвячена пам'яті поляглим героям, які за віру Христову й за волю України життя своє віддали. Ірод Антипа велів зрубати голову св. Іванові Хрестителеві за вчення Христове. Тому поктитори церкви в Гантері й назвали її іменем отого великого Предтечі Христа! Водночасно присвятили цей храм Божий нашим воїнам Христовим, які від зарання історії аж по наші часи стоять у боротьбі з антихристами в Україні.

При нагоді посвячення цієї церкви в 1962 р. Владика Йосиф Шмондюк сказав: „Будуйте нові, гарні, в українському стилі церкви, школи та зберігайте пильно нашу дорогоцінну традицію. Учіть дітей своїх рідної мови, бо в противному випадку, навіщо будувати свої церкви?" Ці слова нашого Владики многоважні тому, що їх голосить Єпископ уже тут народжений! Наше бо церковно - образотворче мистецтво, архітектура, іконостас, наші обрядові пісні мають вікову традицію. І це правда, що українці в діяспорі мусять зберігати за словами Кир Йосифа традицію своїх дідів, бо інакше потонемо в чужому морі.

Однією з наймаркантніших признак східнього обряду в нутрі церкви є іконостас. Якщо хочемо зберегти красу та велич і зміст нашого обряду, то немає Богослуження без іконостасу. Бо іконостас, хоч і матеріяльна річ сама по собі, має символічне значення для нас і дітей наших, яким довелось зростати на чужині. Іконостас ставить, перед очі кожному вірному в церкві різницю між східнім і західнім — латинським обрядом. Іконостас пригадує вірним у наглядний спосіб найважніші події з життя нашого Спасителя і Матері Божої, а дальше про події зі старого та нового завіту. Медальйони з чотирьома євангелистами на царських воротах доводять нам, що правдиву науку про ціль нашого життя маємо шукати в св. Євангелії. А різьба виноградника на цих „вратах" символізує наш містичний зв'язок з Ісусом Христом так, як галузки виноградника злучені зі своїм іменем. Без цієї злуки ні галузки виноградника, ані люди не можуть жити, розуміється, щоб заслужити на небо, на яке вказує хрест на вершку іконостасу.

Іконостас це необхідна передумова для віддання Богові культу та слави в східньому обряді. Він підкреслює також усі найважніші частини св. Літургії, в якій відбувається повторення великої містерії Голготи.

Іконостас у церкві в Гантері виконав по мистецьки, за всіми приписами візантійської іконографії, Богом обдарований талантом скульптор Михайло Черешньовський. Малювання ікон належить майстрові пензля проф. Петрові П. Холодному, а столярські роботи виконав Юрій Костів. Донатором іконостасу є о. декан Петро Мельничук з Балтімору. Це прекрасний іконостас, яким повинні гордитись і дорожити всі ті, які чимнебудь причинились до будови цієї церкви. У плянуванні приймало багато осіб мистців і знавців гуцульського мистецтва. Беручи до уваги всі поради та завваги, скульптор Я. Паладій зладив перший картоновий модель. Архітект І. Жуковський виготовив дійсний плян церкви, задержуючи в основному контури моделю, додаючи деякі стилеві удосканалення. Будівничий Ю. Костів під час будови поробив деякі зміни.

4-го липня матимуть нагоду всі ті, які прийдуть до Гантеру, подивляти не тільки красу гір, але й бути присутніми на благословленню іконостасу цієї чудової церкви. У блиску липневого сонця церква в Гантері нагадає не одному з нас рідні наші церкви, які лютий ворог понищив, чи позамикав або на різні магазини замінив. Разом із нашим Владикою і священиками вірні благатимуть Всевишнього, щоб наш поневолений, але неупокорений нарід уже скоро діждався змоги явно й славно прославляти Христа Царя в Україні.

Василь Качмар

Академія пам'яті Симона Петлюри в Ню Йорку

Центральний Комітет Вшанування Пам'яті Симона Петлюри в Америці і представництво Виконавчого Органу УНРади в ЗДА урядили 6-го червня 1964 р. в Ню Йорку, в будинку УВАН у ЗДА Академію, присвячену 38-ій річниці трагічної смерти Симона Петлюри.

Були присутні: д-р С. Витвицький, Президент УНР в екзилі, і М. А. Лівицький, голова Виконавчого Органу УНРади.

Академію відкрив ген. штабу ген.-хор. А. Валійський, підкресливши, що Петлюра духово є завжди серед діючого українського суспільства.

М. Кучер назвав постать С. Петлюри, що стала на Україні легендарною — „метеором, що пролетів по темному небі". В характері Петлюри було багато спільного з Шевченком: ідейність, правдивість, відданість. Доповідач нагадав шляхи покоління, до якого належав Петлюра і яке, вперше в історії новітньої України, стало до боротьби за незалежність. Перша на Великій Україні політична партія РУП була політичною школою Петлюри. В 1917 році він не боявся відповідальности і небезпеки, був широких поглядів і умів притягати інших до співпраці. Діяльність Петлюри в роках 1917-26 була епохальною для України і коли прийде слушний час, то ім'я Петлюри буде знову піднесено. Ми вдячні долі, що мали Петлюру.

Концертову частину почав шостирічний Андрій Шевченко, прочитавши поезію Наталі Лівицької - Холодної „Остання жертва".

На високому рівні були виступи артистів. Піяніст і композитор Олександер Омельський виконав свої два твори: концертову парафразу на народній мотив „Ой, я нещасний" і концертову парафразу „Чорне море".

Артистка театру „Слово", Ольга Кириченко, прочитала „Вірш про отамана Петлюру" О. Тарнавського.

Ганна Шерей проспівала чотири романси українських композиторів, закінчивши улюбленим романсом Симона Петлюри — „Айстри", музика М. Лисенка; фортепіяновий супровід — О. Омельський.

Л. Д.

Академія в честь Симона Петлюри і Євгена Коновальця в Рочестері, Н. Й.

Організації нашого міста, які піддержують Державний Центр УНРаду, утворили Комітет для вшанування Вождів збройної боротьби українського народу за самостійну Україну. Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри і полк. Евгена Коновальця, провідника ОУН. Головою Комітету обрано Павла Шиміна, а секретарем Петра Лихоширста.

17-го травня о. протоєрей Микола Чернявський настоятель церкви УАПЦ св. Покрови по Службі Божій відправив Панахиду за спокій душ Симона і Евгена.

Також о. Стефан Чомко, парох української католицької церкви св. Йосафата, відправив Панахиду за наших Героїв.

Того самого дня по полудні в Українському Народному Домі відбулася Академія. Академію відкрив Петро Лихоширст, а пані Марія Климців виконала американський гимн.

Гарну доповідь про Симона Петлюру і Евгена Коновальця та їх непохитність у війні з ордами большевицької Москви виголосив Яків Пондарчук.

У мистецькій частині Вікторія Потужна деклямувала „На смерть вождя", а Надія Педосюк „До помсти" і „Народе мій".

Після цього слідував сольоспів відомої співачки п-ні Марії Климців. Вона гарно співала „Спи дитинко моя" — Ст. Людкевича і „На чужині" Т. Іванова, а фортепіяновий супровід виконала п-ні Анна Сорохтей з чуттям і технічною досконалістю.

„Терновий вінок" Олеся продеклямували Іван Лучанко і Теодор Зубіль. — Діточий ансамбль — струнна оркестра при школі українознавства церкви св. Покрови під дириґентурою Сергія Гейзлера виконала „Повій вітре на Вкраїну" і „Бабусю рідненька". Сольові партії до цих пісень своїм ліричним сопрано голосом виконала Оля Боднар, при фортепіяновім акомпаніяменті Іри Тарабан.

Учень школи українознавства Юрій Зелез деклямував „25 травня 1926".

Хор української православної церкви св. Покрови, скріплений співаками 20-го Відділу Організації Державного Відродження України під дириґентурою Юрія Оношка виконав пісні: „Ой горе тій чайці небозі" Леонтовича, „Ой Морозе Морозеньку" — Кошиця і „Прометей" — Стеценка в розкладці Кошиця.

Сольові партії Т. А. Сітько, О. Р. Боднар при фортепіяновому акомпаніяменті І. Л. Тарабан.

Виконання було на високому мистецькому рівні.

Дм. Еретенюк

Комісія Воррена закінчила працю

Вашингтон. — Після семи місяців вивчення обставин і перепитування свідків, Комісія головного судді Ірла Воррена закінчила свою працю. Останнім свідком, що зізнавав у справі вбивства президента Джана Ф. Кеннеді, був Джім Ровлі, керівник таємної поліції, яка відповідає за життя кожного президента і його родини. Опитування Д. Ровлі тривали три з половиною години. Якщо виявиться необхідним, то будуть покликані нові свідки. До складу комісії входили 7 осіб, між ними і колишній керівник розвідки Аллен Доллес.

Комітет для видання творів і вшанування пам'яті проф. Віктора Доманицького

У зв'язку зі смертю проф. Віктора Доманицького наше завдання, яким первісно була допомога у виданні його писань, поширилося на вшанування його пам'яті. Пожертви, які з того часу вплинули на наші руки, пляновано первісно вжити на дальше видавання творів Покійного. При розгляді архіву виявилося одначе, що більших рукописів нема, а менші статті передано до публікації в наукових і фахових виданнях та періодиках, тому вирішено вжити зібраний фонд для частинного покриття видатків, зв'язаних з виданням монографії проф. Віктора Доманицького. Ця монографія вийшла саме як чергове видання серії „Українські вчені" УВАН у Вінніпеґу, за фінансовою допомогою тієї установи.

Білоус Тихон, інж., Міннеаполіс — в долярах: 100; Шикаґо збірка 74; Гончаренко Юрій, інж., Міннеаполіс 60; Хористи цього хору 53.50; Журавель Віра й Лариса, Міннеаполіс 50; по 20: Боровський Михайло, проф., Вінніпеґ, Союз Українок, Відділ Міннеаполіс — Ст. Пол. Темницька Ростислава проф., Нюарк, Топольницький Василь інж., Вінніпеґ, Хор „Дніпро", Міннеаполіс - Ст. Пол; Фур Стефанія і Іван інж., Клівленд 15; по 10: Васюк Богомил інж., Каракас, Васюк Венедикт інж., Каракас, Луців Федір проф., Міннеаполіс, Міщенко М. проф. д-р. Джеймставн, УВАН, Вінніпеґ. Храпливі Евгенія і Леся мгр. Ню Йорк, „Шостокрилі", курінь Ст. Пластунок, Клівленд; по 5: Ілляшенко Оксана й Микола інж., Тіволі, Лісовий Степан інж., Вунсакет. — Разом долярів 532.50.

За Комітет:
проф. М. Анастазієвський, інж. І. Фур, інж. І. Янович

● Лондонські банки перестерегли промисловців, охочих торгувати з Кубою Кастра, що Кастро дуже радо замовляє і приймає закордонні товари, але нерадо за них платить. Торговельний дефіцит Куби був в минулому році 238 мільйонів долярів, що на таку малу країну становить величезну суму.

Успіхи нашої молоді

Подвійні осяги

Богдан і Христина Венгльовські

Богдан Венгльовський, син Марії і Стефана Венгльовських з Маямі, Флорида, і його дружина Христина, дочка інж. Константина і Наталії Ґуран, — здобули свої дипльоми в Університеті ім. Джорджа Вашингтона у Вашингтоні, Д.К. Пані Христина дістала в червні ц.р. диплом бакалавра наук, а її чоловік градуював півроку скоріше з Відділу політичних наук. Він є також піднесений до ранги лейтенанта летунства. Богдан продовжує свої студії на правничому факультеті в Університеті ім. Джорджа Вашингтона, а також працює в бюрі конґресмена з Маямі. Христина працює по своїй професії. Обоє вони є членами Українського Народного Союзу.

Всеволод Когутяк — доктор медицини

24-го травня ц.р. промувався на доктора медицини Всеволод Когутяк з Ютики, Н.Й. Медичні студії закінчив він в State University of New York, Upstate Medical Center in Syracuse.

Всеволод, син д-ра Володимира і Марії Когутяків, народився 1938 р. в Станиславові, Західня Україна. Воєнна хуртовина закинула його малим хлопчиною з батьками спочатку до Німеччини, а відтак до ЗДА. В Німеччині закінчив він початкову німецьку школу та кілька кляс української таборової гімназії. Належав до Українського Пластового Уладу і як пластун-юнак, по першій пластовій пробі, виїхав в 1950 р. до Америки. У Вашингтоні, Д. К. закінчив початкову школу, а в Вірджінії та в Ютиці, Н.Й. — середню школу.

В 1956 р. вступив на передмедичні студії до Utica College of Syracuse University. За високі академічні досягнення стає членом: Beta, Beta, Beta, Biological Society і Phi Kappa Phi Honor Society of Syracuse University, а також Eta Chi Kappa Honor Society.

В 1960 р. закінчив коледж, одержавши диплом зі ступнем B.A. Magna cum laude.

Будучи в Ютиці, закінчив успішно школу українознавства, належав до української студентської організації і брав участь у виступах української танцювальної групи. Для американського населення виголошував інформативні реферати про Україну та її культуру. Улюбленим спортом Всеволода є теніс та фехтування.

д-р Всеволод Когутяк

Медичні студії в New York State University, Upstate Medical Center in Syracuse, N.Y. закінчив 24-го травня 1964 р., де промувався на доктора медицини.

Всеволод Когутяк є членом української медичної громади при УЛТПА. Лікарську практику (Intership) відбуватиме в St. Joseph Hospital в Сиракюзах, а після того плянує спеціялізацію в ділянці внутрішньої медицини.

Д-р Всеволод є одружений з Лідією Гошовською, донею інж. Юліяна та Іванни Гошовських. Батьки молодих є членами Українського Народного Союзу.

Н. Н.

Мирон А. Ґуран здобув диплом архітекта

Мирон Александер Ґуран народився 1940 р. у Львові. До Америки приїхав з родичами інж. Константином і Наталією Ґуран в 1947 році.

Парохіяльну народну школу і гайскул закінчив з відзначенням. В часі 6-літніх студій в Пенсилвенійському університеті у Филядельфії осягнув два дипльоми: Bachelor of Arts в 1962 р. і Bachelor of Architecture в травні ц.р. Оба дипльоми одержав з відзначенням (cum laude).

За свої зразкові праці діставав різні признання, як: "Warren Faird Memorial Prize in Architecture", повну стипендію на оплату архітектурних студій і платну асистентуру. Був президентом Tau Sigma Delta Honorary Society for Architecture and the Allied Arts of the University of Pennsylvania. Він був також співтворцем вистави "The Divine Proportion in the Platonic Solids."

архітект Мирон А. Ґуран

Тепер Мирон А. Ґуран працює у своїй професії. Від малої дитини він є членом УНСоюзу, Відд. 367 Т-во „Запорозька Січ" в Рочестері, Н.Й.

Н. Н.

Короткі вісті

● „Ізвестія" твердять, що комуно - китайський ватажок Мао Тсе-тунґ 5 років тому нахвалився, що його учителем дипломатії був покійний американський державний секретар Дж. Ф. Даллес, винахідник теорії про конечність доводити інколи ситуацію „над беріг війни". Мао Тсе-тунґ буцім-то признавав, що він свідомо ступенує міжнародне напруження аж до загрози війною, бо — мовляв — це нагадує йому „забаву" — тягнути тигра за вуси.

● Румунська преса дуже гостро зареаґувала на статтю професора московського університету І. Б. Валева, в якій пропонувалось, щоб три держави, Румунія, Болгарія і СССР спільно перевели реґуляцію долішнього Дунаю, де встановлено б на майбутнє спільне управління з наддержавними правами. Румуни добачали в тій статті московського „спеца" новий замах Москви на суверенні права Румунії над її землями і водами.

● Терористи в Південному В'єтнамі перевели в минулому тижні один із найстрашніших актів саботажу: вони підклали міну під рейки поїзду і спричинили його катастрофу, в якій згинуло 20 осіб, самі цивільні в'єтнамці, здебільша жінки, і діти, які їхали до надморської місцевості. Всі жертви згинули в пожежі, що огорнула три перші вагони.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН у ЗДА

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ВШАНУВАННЯ 70-ЛІТТЯ ПРОФ. ДМИТРА ЧИЖЕВСЬКОГО

Урочистою конференцією УВАН у ЗДА відзначила 23 березня 1964 року сімдесятиліття Дмитра Івановича Чижевського, філософа, літературознавця, славіста, який тепер очолює Інститут Славістики в Гайдельберзі.

Вступне слово Юрія Шевельова.

Конференцію відкрив Юрій Шевельов і означив дві основні риси наукової творчости Дмитра Чижевського: уміння збирати факти і вміння узагальнювати. На верховинн наукової творчости виходять лише ті учені, що сполучують ці дві риси, як їх сполучували Михайло Грушевський і Олександер Потебня, сполучус Дмитро Чижевський. Надзвичайна широта наукових зацікавлень, фантастична ненажерливість у читанні і бездонна пам'ять Чижевського спричинились до широкого діяпазону тематики його дослідів і публікацій: слов'янські мови, слов'янські й західні літератури, історія, філософія.

Багато учених дивляться на світ з перспективи мурав'я, а Чижевський — у науковій діяльності — громадянин світу.

Василь Рудько — „Філософські праці Дмитра Чижевського.

Доповідач нагадав, що Дмитро Чижевський почав свою вищу освіту на фізико-математичному факультеті Петербурзького університету, потім закінчив історико - філологічний факультет Київського Університету. Першу роботу надрукував 1912 року: стаття про психологію астрономічних спостережень. Чижевський молодим покинув батьківщину; вивчав філософію в університетах Гайдельбергу й Фрайбергу. Це був час розвитку модерної німецької філософії і серед своїх учителів Чижевський мав Ріхарда Кронера і Гуссара. Чижевський здобув ступінь доктора філософії, захистивши дисертацію про вплив Гегеля на російську філософську думку. Після того написав праці: „Гегель і Французька Революція". „Гегель і Ніцше". „Гегель у Росії".

Від 1922 року Д. Чижевський друкував багато рецензій в чеських, німецьких і російських публікаціях на книжки, що мали зв'язок з філософією у Східній Европі, зокрема нотував усе, що мало відношення до української філософії. 1926 року вийшла книжка Чижевського „Філософія на Україні", а 1931 р. — „Нариси з історії філософії на Україні". 1934 року вийшла праця, присвячена Григорієві Сковороді.

В 1920-х роках Д. Чижевський викладав історію філософії в Українському Педагогічному Інституті у Празі, також викладав в Українському Вільному Університеті, мав серію доповідей на теми української філософії в Історико - Філологічному Товаристві у Празі.

Протягом останніх десятиліть славістика полонила Чижевського. В ділянці філософії Чижевський виявив себе передусім як історик філософії, давши найбільше праць з історії філософії східньо-европейських країн, а зокрема — України.

Юрій Лавріненко — „Літературознавчі праці Дмитра Чижевського"

Доповідач відзначив широкий діяпозон літературознавчих праць Дмитра Чижевського: від літератури старокиївської доби через синтетичні огляди до критики Бориса Пастернака. До того ж Дмитро Чижевський раз-у-раз звертається до методології історії літератури.

На думку Ю. Лавріненка, Д. Чижевський був у перших лавах европейської революції в науці історії літератури. За Чижевським, література як мистецтво, це вільна гра творчих сил людини, що вимагає повного опанування мистецької техніки. В історії української літератури велетенський вплив Шевченка пояснюється високою поетичною майстерністю. Освітлення поетичної досконалости Шевченка — вважає Чижевський найважливішим у дослідженні Шевченка.

Чижевський виробляє наукове поняття стилю і побудував історію літератури, як історію стилів. У своїй „Історії української літератури" він подав нову схему періодів розвитку української літератури, усталених на підставі зміни стилів.

Праці Дмитра Чижевського відкрили українське бароккo. Саме поняття „українське барокко" увійшло в літературознавство недавно, раніше його прикладали тільки до просторових мистецтв. Про твори української літератури 17 - 18 століть писали чимало, але лише Дмитро Чижевський підійшов до них, як до творів нового стилю, а саме — барокко. Вивчення барокової доби дало нову інтерпретацію козацької доби.

Д. Чижевський прийшов до синтези барокового стилю і барокової людини, він показав, що Україна є співтворцем европейського барокко і наголосив зв'язки Сковороди з українською бароковою літературою.

Д. Чижевський є одним з фундаторів порівняльного слов'янського літературознавства. Він досліджував барокко в чеській, польській і російській літературах; досліджував творчість Гоголя, Пушкіна, Тютчева.

Свою доповідь Ю. Лавріненко закінчив словами: „Нелегко йти за великим зразком, але щастя той зразок мати".

Слово Євгена Маланюка.

Євген Маланюк назвав ряд учених і публіцистів, що мали вплив на формування світогляду української молоді 20-х — 30-х років на еміграції. Це були: В. Липинський, М. Ростовцев, Д. Донцов, В. Щербаківський, Ю. Липа і Д. Чижевський. Без нарисів Дмитра Чижевського про філософію на Україні та книжки про Сковороду важко уявити духове життя тогочасного молодого покління. Поєднання науковости з творчістю — характерні для Чижевського, людини з блискучою освітою. Його книжки розкривають перспективи, вони дали поштовх кільком поколінням.

Закриття конференції.

Закриваючи конференцію, Ю. Шевельов висловив жаль, що сьогодні на конференції не був присутній сам Дмитро Чижевський, про якого тут говорили філософ, літературознавець і поет. Його ювілей цими днями відзначають у Німеччині і має вийти збірник на пошану Дмитра Чижевського. Цей збірник міститиме праці учених різних країн. Лише Радянський Союз не буде представлений у ньому. Хоч радянські учені були запрошені до участи, та, очевидно, їм не дали дозволу надіслати свої статті.

З нагоди конференції, Музей - Архів УВАН у ЗДА влаштував виставку публікацій Чижевського різними мовами. Зокрема була виставлена його „Історія української літератури", яку видала Академія 1956 року і якою тепер широко користуються студенти, що вивчають славістику у західних університетах. **Л. Д.**

„З ВЕРШИН І НИЗИН"

(Про Виставку ОМУА в Ню Йорку)

... Таке враження було по відвідинах Першої Образотворчої Виставки ОМУА Відділу в Ню Йорку, 17 травня — 6 червня 1964-го року. В нашому житті приходилось бувати на багатьох виставках мистецтва, старовинного, модерного, модерністичного, інколи й того скрайнього, зокрема — минулого року під час п'ятимісячного перебування в Европі; і завсігди всі ці виставки мали свій високий мистецький рівень. Поминаючи тут твори минулих століть, що мають уже свої непорушні вартості, але й модерні та модерністичні твори на виставках мали співмірність і співвартість мистецьку. Були це мистці - майстри чи мистці молоді й початківці, „наївні" — що в Парижі, в Римі мають своє місце в мистецтві, — чи аматори, усі виставки були витримані на відповідному їм досягненні. На ніякій із тих виставок не побачите ніякого хаосу, мішанини, якогось „міш-маш" в експонатах, бо це обезцінювало б таку виставку, зробило б її неповажною, дрібноміщанською.

На згаданій уже виставці ОМУА Відділу в Ню Йорку бачили ми, за Ів. Франком сказавши —„З вершин і низин". Були тут знані наші мистці-майстри, що в них бачили ви й легкість рисунку, й надхнення, й композиційну рівновагу, і ясну та широку хроматичну гру, і змисел духової скупчености. Те саме, розуміється у початкуючій мірі, бачили ви й в декого з молодих мистців, — деякі з гідними завдатками на майбутнє. Але були на цій виставці такі експонати, що з цих вище вичислених якостей у них немає й сліду. І дивуєтесь, чому вони попали на виставку: себе ж їх автори не піднесли, а твори двох перших категорій мистців — приглушили.

Справді, автор вступу до каталогу цієї виставки, неначе виправдуючись перед громадою відвідувачів, каже: „Нинішня виставка, це випадкове явище механічного нагромадження ліпших і трохи гірших, більше чи менше талановитих, проблемних, малопроблемних чи просто таки безпроблемних, творів". Сказано ясно і — щодо мистцівмайстрів, що взяли участь у цій виставці, — таки образливо...

Лиш різьба на цій виставці показала себе зорганізовано. Поминаючи деякі смілі напрямки, в усіх — фактура, композиція, чистота лінії, ясність думки й надхнення, усе витримане у формі мистецької вартости.

Гурт мистців на цій вільній землі, усіх, є великий. І зростає цей гурт. Зростають і наші осяги, наша культура. Маючи таке показне число мистців — 53 взяло участь у цій виставці, а принайменше є ще стільки ж у ЗДА й Канаді — можна й краще, добірніше, якостево впорядкувати, — улаштувати мистецькі виставки, що приносили б користь мистцям, громадянству й нашій справі серед чужинців.

На нашу скромну думку, якої й так відповідні чинники ледви чи візьмуть під увагу, але висловити її рахую за потрібне, — чи не було б відповідніше організувати виставки ось так:

1) Виставка творів мистців - майстрів; це буде вияв, осяг нашої культури, її дорібок, духова й матеріяльна синтеза нашого часу; а глядач, наш і чужий, матиме насолоду, духовний відпочинок і набере певности українського „я" у культурі.

2) Виставка молодих мистців і початківців, — це оцінка їх талантів, їх знання, їх осяги, стан їх та мистецький рівень; а для нашого глядача — нові вигляди, надія, радість в успіхах наших молодих мистців.

3) Виставка праць гурту мистців „наївних", що їх у нас не бракує; у Европі на таких мистців звертають тепер пильну увагу.

4) Виставка образів мистців - аматорів; це принесе їм задоволення, а глядач сам собі оцінить кожного з них і вартість їх плодів духа, їх культури. Бо й між аматорами — як ми бачили на останній виставці — є мистці серця й душі, крім декількох гордовитих зарозумільців.

Поділивши — приблизно — ось так мистецькі виставки, організатори їх увели б лад у мистецьке життя, піднесли б і рівень нашої мистецької творчости.

І тоді не було б „менше-більше" чи „ліпше-гірше", бо в нас, тут, є мистці, що їх осяги, їх твори мають вартості рівні й іншим творам на міжнародній мистецькій „біржі", а не „ліпші - гірші".

Михайло Островерха

„Подружній музей" у Ню Йорку хоче випозичити чи й купити український весільний стрій

Ню Йорк. — Неприбуткове Товариство для вивчення антропології, етнографії і соціології розвитку подружних чи весільних звичаїв у всьому світі має в Ню Йорку оригінальний „Подружний Музей": 50 Вест 57 стріт, кімната 801., Він одержав багато весільних одягів та інших речей, пов'язаних з одруженням, із Британського Музею, з Африканського Музею в Йоганесбурґу, Нац. Словацького Музею, з Голляндії і т. д. Правління „Подружного Музею" бажає випозичити чи й придбати, як пише в листі-зверненні, — „найкращий з усіх весільний традиційний український одяг". Музей зацікавлений також і в інших речах, що стосуються традиційного українського весільного обряду, щоб показати глядачам „важливість української культурної спадщини у світі". Кожному, хто позичить весільний одяг та інші речі, Музей ґарантує їх збереження і повернення власникові. Зацікавлені мають писати на адресу: Marriage Museum, 50 West 57th Street, Room 801, New York 19, N.Y., телефон: JU 6-7777.

Доріян Рудницький здобув віольончелеву стипендію португальського уряду

Як довідуємося, одну з двох повних стипендій, признаних для американських громадян португальським урядом на навчання в Міжнародному Майстерському Віольончелевому Курсі ("International 'Cello Mastercourse") в Лізбоні, Португалія, здобув 19-річний Доріян Рудницький. Згаданий курс, який триватиме від половини серпня до кінця вересня ц. р. вестиме світової слави віольончеліст - віртуоз Морос Айзенберґ, професор віольончелевої „мастеркляси" в Лондоні. Учасники-студенти курсу мешкатимуть в палаті б. еспанського короля в Есторіль, на „соняшному побережжі" Португалії, недалеко Лізбони.

Доріян Рудницький є молодшим сином відомої пари наших музик, Марії Сокіл і д-ра Антона Рудницьких — обох професори Філядельфійської Музичної Академії, — та братом піяніста Романа. Він, до речі, взяв участь в першому концерті з нагоди Шевченківських Святкувань у Вашинґтоні, 27го ц. м., як соліст-челіст в симфонічній кантаті свого батька „Посланіє".

Н. Н.

РОБЕРТА КЕННЕДІ ВІТАЮТЬ ОВАЦІЙНО В ПОЛЬЩІ

Роберт Кеннеді, генеральний прокуратор ЗДА, брат кол. Президента ЗДА Джана Ф. Кеннеді, зустрівся під час свого перебування в Польщі із незвичайно теплим й оваційним прийняттям збоку польського населення. Не зважаючи на те, що польські комуністичні газети не подають ніяких інформацій про його подорож, Роберта Кеннеді вітали ентузіястично багатотисячні маси польського населення у Варшаві, студенти Яґайлонського Університету в Кракові, та люди по інших місцевостях, що їх він відвідував. На фото: Робертові Кеннеді вручають китиці цвітів під час його прибуття до одного з варшавських готелів.

Захід зголосив протест проти пакту Москви з Східньою Німеччиною

Москва. — ЗДА, Британія і Франція зголосили в минулу п'ятницю 26 червня ц. р. спільну ноту протесту перед совєтським урядом проти так званого „пакту приязни", підписаного між СССР і Східньою Німеччиною з 12 червня ц. р. У цій ноті західні великодержави називають Східню Німеччину „так званою" Німецькою Демократичною Республікою і підкреслюють, що тільки Західня Німеччина (Німецька Федеративна Республіка) репрезентує легально ввесь німецький нарід. Три західні держави опрокидують вічно повторювану большевиками фразу про „мілітаристів і реваншистів" із Західньої Німеччини, пригадуючи, що Західня Німеччина заявила 3 , жовтня 1954, що не вживатиме сили у розв'язуванні своїх міжнародних проблем. Західні великодержави відкидають твердження з отого совєтсько-східньонімецького пакту, начеб Західній Берлін був „окремою політичною одиницею", та стверджують ще раз, що для тривкого миру потрібно розв'язати проблему Німеччини та що найкращим і найсправедливішим способом осягнути це є дати німецькому народові право самовизначення в плебісциті. Захід підкреслює теж важність совєтських зобов'язань у відношенні до Німеччини і вільного доступу з Заходу до Західнього Берліну.

Мойсе Чомбе стане, мабуть, новим прем'єром в Конґо

Леопольдвіль. — Колишній президент конґолійської провінції Катанґа, який проголосив був незалежність тієї провінції та який пішов на добровільне вигнання до Европи — Швайцарії й Еспанії — — після того, як військо Об'єднаних Націй зліквідувало той його незалежницький рух, вернувся під кінець минулого тижня до столиці Конґа Леопольдвілю. Терористичний і партизанський рух, що шириться в провінціях Квілю і Ківу, підтримуваний з-зовні Комуністичним Китаєм, настільки сильний, що конґолійське військо не всилі опанувати його. Тому виринула думка „внутрішнього замирення" — всіх розсварених конґолійських партій і племен. Чомбе, який користується популярністю й авторитетом, буцім-то має стати новим конґолійським прем'єром. До Леопольдвілю вернувся з еміграції також Альберт Кальоні, колишній „король" Південного Касаї, який теж підняв був бунт проти центральної влади, був арештований, але втік був з в'язниці, перекупивши сторожу. У в'язниці сидить ще тільки третій найповажніший противник режиму президента Касавубу і прем'єра Сиріля Адулі, Антуан Ґізенґа, „лівий", який сприяє теперішньому комуністичному рухові в східньому Конґо.

Лідер кіпрсько-грецьких націоналістів заповідає „перемогу або смерть"

Нікозія. — Генерал Георґ Ґрівас, колишній командант революційного підпілля кіпрських греків в їх кількалітній війні проти британської адміністрації, який — після підписання договору з-перед трьох років дістав дозвіл переїхати до Греції, вернувся тому тиждень на Кіпр і виступив уперше публічно в минулу неділю на вічі у присутності яких 10.000 кіпрських греків. Ґрівас, біля якого стояв президент Кіпру архиєпископ Макаріос, заповів „перемогу або геройську смерть" в змаганні за „вільний Кіпр". Однак він не сказав ясно, чи Кіпр має залишитись незалежною державою, проти якої ніхто, зрештою, не виступав, чи має бути приєднаний до Греції, проти чого рішуче виступає Туреччина. Ґрівас запевняв, що греки прагнуть згоди і мирного співжиття з кіпрськими турками, яким він обіцяв спокій і безпеку — однак насправді вони не мають до нього найменшого довір'я.

Проблема Кіпру опинилась фактично знову в руках мирового посередника від Об'єднаних Націй, фінського дипломата Сакарі Туоміої, бо розмови президента Джансона з грецьким і турецьким прем'єрами в минулому тижні скінчилися невдачею.

ТАРЗАН, ч. 5259. Циклон!

"I CAN TALK NOW— WARN YOU--BE-CAUSE I'M DYING—' GASPED THE NATIVE.

— Я тепер можу говорити... Остерегти вас... бо я вмираю.. — промимрив з трудом тубілець

"THEN WHO IS YOUR LEADER?" URGED TARZAN. "WHO IS THIS TERRIBLE--'

— Так хто ж є вашим провідником? — домагався Тарзан. — Хто це — той жахливий...

THE MAN SHUDDERED CONVULSIVELY, AND THEN EXPIRED WITH A FINAL, BREATHLESS STATEMENT: "HE-HE IS CALLED--CYCLOPS!"

Людина затряслася в конвульсії, а після того видала кінцеву захекану заяву. — Він, він називається... циклоп!

Збори Відділів Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 12-го ЛИПНЯ 1964 року

ПІТСБУРҐ, Па. Піврічні збори Т-ва Рогатинщина 396 Відд. в год. 12:30 дня, по Службі Божій в залі Української Православної Церкви, 18 і Сідней вул. СС. Проситься прибути на ці збори. — Управа.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Збори Т-ва ім. І. Франка 334 Відд. о год. 1ій по пол. в УНДомі, Вест 14-та вул. На порядку: піврічний звіт і інші важні справи. Проситься членство прибути. — Н. Задерецький, пред., І. Холодняк, секр., Ст. Вохонок, фін. секр.